

Van concertgebouw naar São Paulo

Zes pallets met muziek

Het Koninklijk Concertgebouworkest bestaat 125 jaar en dat wordt gevierd met een unieke wereldtoer. Samen met Koninklijke De Gruijter & Co vervoert KLM niet alleen alle leden van het orkest, maar ook hun instrumenten. Een grote en zorgvuldige operatie. Flying Dutchman volgde de circa 150 instrumenten van het podium tot in het vliegtuig. TEKST BONNIE PARRÉN - FOTOGRAFIE MARK KUIPERS

In de catacomben van Het Concertgebouw in Amsterdam trekt orkestbode Johan van Maaren zijn strik recht en wacht met een bos bloemen in de hand tot de laatste tonen van het vollallige orkest langzaam wegsterven. Als het applaus aanzwelt, snelt hij het podium op, overhandigt de bloemen aan dirigent Mariss Jansons en loopt met ferme passen terug de kelder in. Rap verruilt hij zijn smoking voor spijkerbroek en T-shirt. Klaar om te sjouwen, tillen, trekken en ervoor te zorgen dat alle instrumenten van Het Koninklijk Concertgebouworkest zo

snel mogelijk in de grote vrachtwagen zijn geladen. Violen, cello's, pauken, tuba's, twee kisten zo groot als kledingkasten met bladmuziek, en nog veel meer. In totaal vertrekken vanavond 89 kisten op zes pallets, met een gewicht van 5.300 kilo naar Schiphol voor de KLM-vlucht van morgenochtend met bestemming São Paulo.

Onvervangbare instrumenten
Sinds 2011 is Koninklijke De Gruijter & Co. de vaste vervoerder van het orkest. Manager Business Development Wencke Klunder coördineert en begeleidt de

transporten. Ze boekt de vluchten, maakt een draaiboek en gaat vaak mee op reis. Vanavond is ze in Het Concertgebouw aanwezig om waar nodig bij te springen en een oogje in het zeil te houden. "Het is een zeer verantwoordelijke taak om de instrumenten van 's werelds beste orkest te mogen vervoeren", zegt ze. "Sommige instrumenten zijn wel driehonderd jaar oud en daardoor kwetsbaar. Bovendien zijn ze vanwege hun zeldzaamheid en unieke geluid onvervangbaar." En daarom is iedereen gefocust op een vlekkeloos vervoer dat begint met het inpakken van alle instrumenten.

Braadzakken

Langs de wanden van de ondergrondse gangen staan tientallen kisten, flightcases genaamd, voor onder meer cello's, violen, fluiten en slaginstrumenten. Ze worden vastgezet en van alle kanten beschermd met isolatie en schuimrubber. Zo verdwijnt elke viool in een zilveren buidel van isolerend materiaal die intern ook wel de 'braadzak' wordt genoemd. Een gezamenlijke uitvinding van de orkestbodes en De Gruijter naar aanleiding van een reis naar Azië waar de instrumenten langer dan gehoopt in een douaneloods werden vastgehouden met een te lage temperatuur. Wencke: "Het hout kan gaan werken >>

Martin van Leeuwen van KLM Cargo

"We volgen de procedures, maar het wordt geen routine"

"Het is de zesde keer dat we de instrumenten van Het Concertgebouworkest vervoeren, maar het blijft elke keer een bijzondere gebeurtenis. Het is niet alleen een enorm waardevolle vracht, maar vooral ook een gevoelige lading. Een cello uit 1700 of een viool van Stradivarius; het zijn onvervangbare instrumenten en daarom ontzettend belangrijk voor de musici. Bijzonder is dat de medewerkers van het orkest zelf de pallets opbouwen onder toezien van medewerkers van Special Cargo, een onderdeel van KLM Cargo. De pallets staan in het lower deck van de Boeing 777 waar de temperatuur constant tussen de 16 en 20 graden is. KLM Cargo heeft door de jaren heen veel kennis en ervaring opgebouwd in het vervoer van producten met een hoog afbreukrisico. Het geheim is het volgen van de procedures, zonder dat het routine wordt."

21.05 uur: Het Koninklijk Concertgebouworkest speelt de laatste tonen.

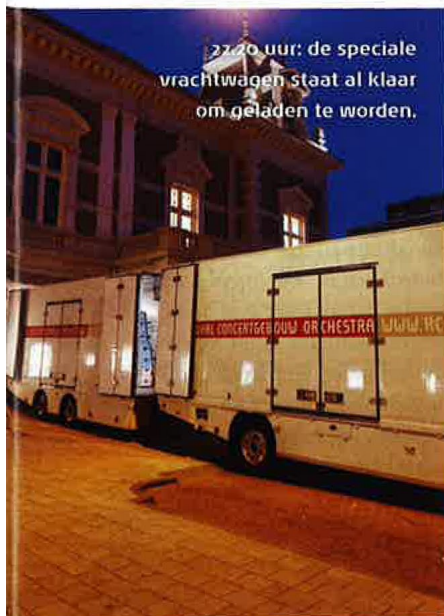
21.20 uur: een van de orkestleden doet haar vioolkist in de extra beschermende 'braadzak'.

22.15 uur: elke kist wordt afgetekend voordat deze in de vrachtwagen gaat.

23.30 uur: de instrumenten komen aan bij KLM cargo op Schiphol.

23.20 uur: de speciale vrachtwagen staat al klaar om geladen te worden.

23.55 uur: de kisten staan klaar voor de 'sniffer dog' (securitycheck).

Eke van Spiegel, tweede violiste "Mijn viool klinkt anders bij hoge temperaturen"

"Ik ben de komende 24 uur gescheiden van mijn viool, een oude Italiaanse N. Gagliano uit 1762. Die heb ik in bruikleen van de Stichting Donateurs van Het Concertgebouworkest. Ik heb thuis een eigen viool, maar dat is brandhout in vergelijking met deze. Ik vertrouw erop dat alles goed gaat. Alleen op temperatuurswisselingen reageert mijn viool sterk. Met warm weer en een hoge luchtvochtigheid klinkt mijn viool anders, het geluid wordt wat 'wollig'. Het is de eerste keer dat we naar Zuid-Amerika gaan. Daar zullen we in tien dagen zes concerten geven. Ik vind het fantastisch om voor een nieuw publiek te mogen spelen. Elke keer is het weer anders. In Carnegie Hall in New York zit je op het puntje van je stoel, in Japan is het publiek uitzinnig van enthousiasme en in Armenië vinden ze het zo bijzonder dat je komt, dat je je net een filmster voelt."

09.10 uur de volgende dag:
de pallets met speciale beschermhoezen
zijn op weg naar het vliegtuig.

09.20 uur alle instrumenten
staan goed verpakt op pallets

09.45 uur laatste
check van de vracht.

Perry Hoogendijk, solotubaïst
"Het mondstuk
gaat altijd mee in
de handbagage"

"Ik neem drie verschillende tuba's mee naar São Paulo. Een C-tuba, een contrabastuba en een tuba speciaal voor mijn solo. Het nadeel van zo'n groot instrument is dat we meestal pas in de concertzaal weer herenigd worden. Ik onderhoud dan ook een 'innige' relatie met de orkestbodes, zodat ik precies weet hoe laat alles is uitgeladen. Dan sta ik al voor de deur, meestal een paar uur voor aanvang van het concert, om te repeteren. In mijn eerste seizoen bij Het Concertgebouworkest dacht ik: hoe ga ik dat in godsnaam doen? Pas een paar uur van tevoren waren mijn instrumenten gearriveerd - verschrikkelijk. Ik heb me aangeleerd om alleen met het mondstuk te repeteren. Die is dus enorm belangrijk voor me en gaat altijd mee in de handbagage. Het eerste wat ik doe bij aankomst is checken of alles nog heel is. Dat gaat altijd goed. Ik hoef me eigenlijk maar over één ding druk te maken: een zo goed mogelijk concert geven, waar ik ook ben."

en de klank van een instrument beïnvloeden. We houden de temperatuur dan ook bij voorkeur rond de achttien graden. In het vliegtuig en in de vrachtwagen wordt dat handmatig ingesteld, maar tijdens het inklaringsproces bij de douane zijn we overgeleverd aan de lokale omstandigheden. De 'braadzakken' houden extreme warmte of kou zo lang mogelijk buiten."

Speciale truck

Musici, bodes, assistenten, inspecteurs, tourmanagers, pr-mensen; het is een drukte van belang in de smalle gangen onder Het Concertgebouw. Iedereen maakt zich op voor de reis van morgen. De musici vliegen met hun instrumenten mee naar São Paulo. Een bijzondere vlucht, want aan boord zullen enkele orkestleden een uniek concert geven. Als de laatste gasten Het Concertgebouw hebben verlaten, zit de helft van alle instrumenten al in de vrachtwagen: een dubbellader die De Gruijter speciaal heeft laten maken voor het orkest. De truck is uitgerust met een geavanceerd brandblussysteem, beveiligingsinstallatie inclusief track-and-tracemogelijkheid en klimaatbeheersing. Het laden van de kisten gebeurt in een vaste volgorde. Wencke staat bij de liftdeur met een

datachecklist waarop ze afvinkt welke kist het pand verlaat. "Het is net een levensgroot Tetris-spel", zegt een van de bodes. "Alleen als de kisten op de juiste volgorde worden geladen, past het precies op zes pallets."

Topsport

Na anderhalf uur inpakken en inladen staat 'vaste' chauffeur Berend ten Wolde klaar om te vertrekken naar Schiphol. De drie orkestbodes Johan van Maaren, Jan Ummels en Ton van der Meer gaan met hem mee. Zij bouwen zelf de pallets op die morgenochtend in de Boeing 777 worden geschoven en Wencke ziet erop toe dat alle kisten straks in de beveiligde ruimte van KLM Cargo komen te staan. Dit allemaal onder toezicht van KLM-medewerkers van de divisie Special Cargo, gespecialiseerd in het transport en afhandeling van goederen met een hoog afbreukrisico zoals kunst, waardevolle zendingen en goederen uit de hightech- en fashionindustrie. Na aankomst worden de instrumenten zo snel mogelijk door de douane gelooft. Wencke: "We willen de instrumenten zo kort mogelijk uit handen van de musici houden. Vandaar dat naast een stabiel en schadeloos transport, ook een snel transport tot onze belangrijkste

logistieke opdracht behoort." Naast plan A, is er ook altijd een plan B én C. Er staan bijvoorbeeld altijd en overal ter wereld vrachtwagenchauffeurs stand-by, mocht er iemand uitvallen. Wat opvalt is de enorme toewijding van iedereen die bij het orkest betrokken is. "Niemand doet het voor minder dan perfect", vat bode Ton samen. Om 02.00 uur loopt hij een laatste controlerondje. Hij checkt in bij een hotel op Schiphol. In minder dan 24 uur zal hij met zijn collega's in São Paulo een biertje drinken op de goede afloop. <<